

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

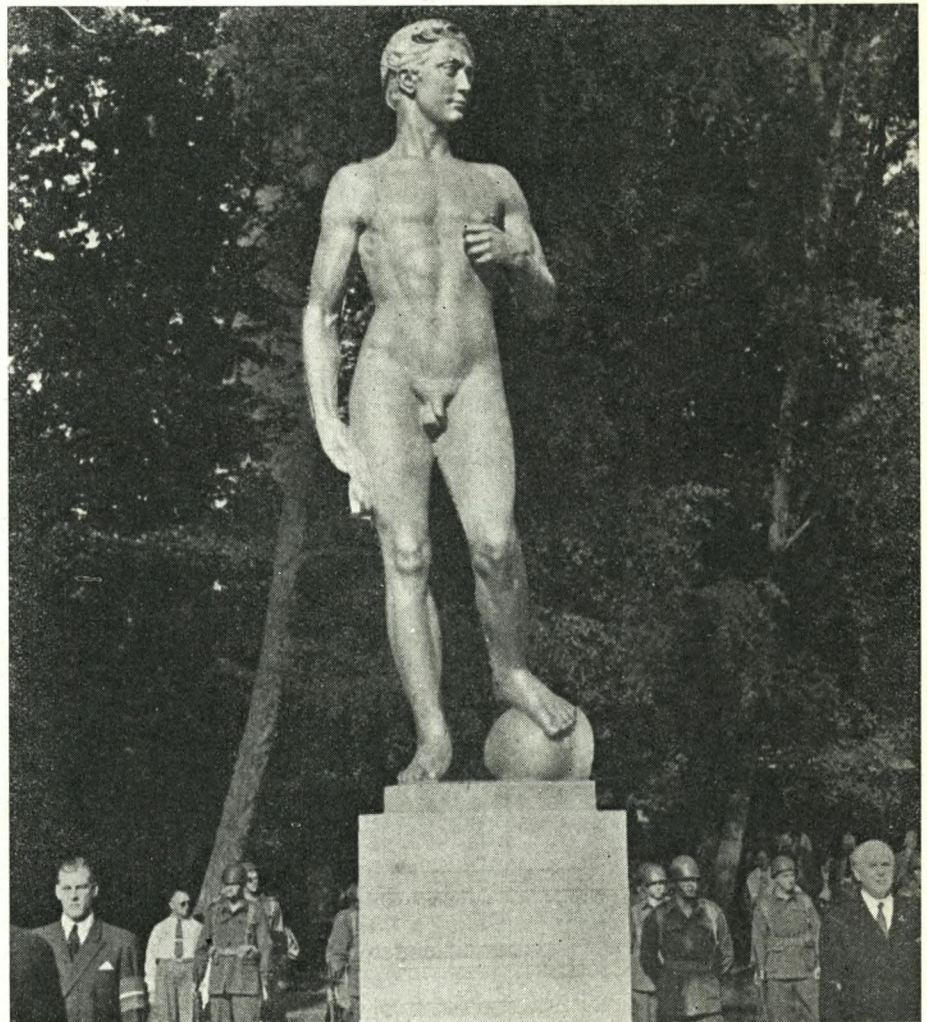

UDGIVET AF

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

AUSCHWITZ
✱
BERGEN BELSEN
✱
BUCHENWALD
✱
DACHAU
✱
HUSUM
✱
NEUENGAMME
✱
PORTA
✱
RAVENSBRÜCK
✱
SACHSENHAUSEN
✱
STUTTHOF
✱
FRØSLEV
✱
HORSERØD
✱
SHELLHUSET
✱
VESTRE FÆNGSEL

Forsiden:

Johs. Bergs danske David,
rejst på Bornholm.
(Tekst side 108).

Inde i bladet: Friheden er menneskets kosteligste gave ★ Frihedsmuseet ventes indviet i 1953
Trangen til hjælp er ikke aftagende ★ En likvidation, vi ikke kan beklage ★ Dagbogsblade fra Frøslev-
lejren ★ „Den danske David“ er Bjergs livsværk ★ Muselmanden bar den frygteligste byrde.

Revision

H. C. STEEN HANSEN
statsaut. revisor

St. Kannikestræde 10, Kbhvn. K. Tlf. C. 16.555

FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN
FORYNGER HUDEN · FORYNGER HUDEN

Akts.

De danske

Bomuldsspinderier

Vejle - Valby

Esso Service-Station

v. Arne Zachariassen

Dag- og
Natekspedition

Hellerup

Strandvej 44

Ryvang 1299 - 6828

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: Ordrup Jagtvej 175 (kontortid 9—12,30).
Telf. Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet på aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i Frihedskampen, også kan optages som medlem.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til ud- deling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af del- tagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lig- nende øjemed.

BESTYRELSE

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Kontorchef i krigsministeriet, kaptajn Fl. B. Larsen, Slotsholms- gade 10, Kbh.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Sekretær og leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Kaptajn Aage Eifer, Sortedamsdossing 99, Kbhvn. Ø. Tria 2571.

Den øvrige bestyrelse:

Andersen, Viggo, malermester, Valdemarsgade 7, Odense.
Christensen, Allan C., forlagsboghandler, Thorvaldsensvej 9, København, V.
Damtøft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Alborg.
Darling, Sv., tobakshandler, Hillerød.
Fog, Mogens, professor, dr. med., Søllingsvej 17, Charlottenlund.
Hansen, Viggo, fabrikant, Spigerborggade 2, Varde.
Holt, Paul, seminarieførstander, Århus.
Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus.
Johansen, P. A., arkitekt, Bernstorffslunds allé 80, Charlottenlund.
Kjeldsen, K. oberstløjtnant, Skrydstrup.
Kæraa, Leo, tandteknikermester, Bancgårdspladsen, Århus.
Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø.
Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus.
Madsen, N. J., pastor, Vorning pr. Hammershøj.
Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby skole, Nr. Søby, Fyn.
Malling-Jacobsen, A., ritmester, Kollund.
Møller, Poul, fabrikant, Skive.
Næsted, Børge, læge, Hjallese.
Olesen, O., kontorchef, Kastanie allé 7, Herning.
Olesen, Otto W., boghandler, Randers.
Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg.
Riis, Poul, forbundssekretær, pastor, Lyngbyvej 180, København Ø.
Thestrup, K., dommer, Viborg.
Thorsøe, Holger, købmand, Sønderborg.

Friheden er menneskets kosteligste gave

Festlig indvielse af 4.-maj kollegiet i Esbjerg

Indvielsen af 4.-maj-kollegiet i Esbjerg foregik den 29. august under festlige former.

Den egentlige indvielseshøjtidelighed foregik om eftermiddagen i kollegiesalen, der var tæt besat af indbudte.

Kollegieforstanderen lektor Kjærsgaard Jensen indledte, hvorefter adjunkt Tyrrestrup oplæste en prolog, som var forfattet i dagens enledning af fru Kjærsgaard Jensen.

Formanden for kollegiets bestyrelse lrs. H. Rambusch holdt derefter den egentlige indvielsestale.

Han sagde bl. a.:

Der er gået et stort arbejde over en lang periode forud for det resultat, der nu foreligger; det kan i store træk kort rides op således:

I 1947 blev tanken om dette kollegium udkastet første gang.

1948 påbegyndtes bidragstegningen.

I 1949 blev byggeriet sat i gang og i

1950 tages kollegiet i brug.

Og han sluttede med følgende ønske:

Lad os håbe, at dette kollegium må blive et godt hjem for de unge, der kommer til at bo herude, at de i samvær med unge fra andre fag og samfundslag må lære værdien af kammeratskab og sammenhold at kende, at de må lære at respektere andres arbejde og meninger, således at deres ophold på kollegiet kan bibringe dem en menneskelig berigelse, og at de altid senere i livet med taknemmelighed vil tænke tilbage på tiden herude.

Det gode resultat forudsætter gensidig imødekommehed mellem de unge indbyrdes og mellem dem og forstanderparret; — de unge kommer sikkert

herud med store forventninger, og jeg tvivler ikke om forstanderparrets evner og gode vilje til at skabe gode forhold herude for de unge.

I ønsket om alt godt for kollegiets fremtidige liv overgiver jeg herved på bestyrelsens vegne den daglige ledelse af kollegiet i forstander Kjærsgaard Jensen og hustrus kyndige hænder.

Derefter holdt konsul Kaj Dahl følgende tale:

I min egenskab af formand for Kammeraternes Hjælpefond har man vist mig den ære at bede mig sige et par ord ved denne festlige lejlighed.

Og det er med hjertelig glæde, jeg lykønsker Esbjerg by med det smukke kollegium, der i dag indvies.

Vi har fra fondens side ønsket at række en hjælpende hånd til denne sags

gennemførelse i beundring for den indsats, der fra disse egne i besættelsens tid blev øvet mod voldsherrerne til befrielsen af folk og fædreland fra et åg, der alt som tiden gik måtte føles stadig mere utåleligt for et kulturfolk, der havde sat en ære i at give alle ret til at tænke, tro og tale frit i kampen for deres overbevisning om, hvad der var sandhed og ret.

Vi har ønsket, at det værelse, vi har skænket til kollegiet her, måtte bære greve Folke Bernadottes navn i taknemlighed for den indsats, han øvede for menneskeligheden, i håb om, at hans navn til sene tider må mindes, også af Danmarks ungdom, og mane den til at kæmpe for de samme idealer, der bar ham og som han satte livet til for, myrdet af mennesker, for hvis folkefæller *han* også uegennyttige havde arbejdet, da han skaffede hundreder af jøder hjem fra Theresienstadt.

Det er underligt at tænke på, at der allerede er gået 5 år hen, siden den

Den 29. august sluttede i Esbjerg med ungdommens fakkeltog til kollegiet

4.-maj-kollegiet i Esbjerg har fået en idyllisk beliggenhed

dag, da han i sidste øjeblik fik skaffet sig adgang til Tysklands koncentrationslejre for at lindre de danske og norske fangers kår og til sidst skaffe dem hjem, før sammenbruddet kom.

Vi, der oplevede det, glemmer ikke, da han med sine hjælpere og med sin hustru for første gang gik gennem Neuengammes barakker, ledsaget af lejrens tyske ledere. De havde søgt at gå ham under øjnene ved at låse de svageste fanger inde i kældrene og give gulvene en ekstra omgang fedt; men vi så tydeligt, hvorledes han gennemskuede svindelen, hvorledes hans øjne lyste af modbydelighed og foragt for de bødler, hvis selskab han var i. Vi så, hvorledes han nu og da rakte en hånd ud mod en af fangerne og trykkede hans hånd, og hvorledes tyskerne veks-

lede talende blikke derved. Vi omfattede ham fra første øjeblik med tillid og tak og ærer hans minde, velsigner hans navn og ønsker at glæde hans efterladte ved, hvor det er muligt, at knytte hans navn til kulturelle og humanitære institutioner.

Kollegiet bærer navnet 4. maj kollegiet — til minde om den dag, da vi herhjemme genvandt friheden.

De af os, der har oplevet måneders indespærring, omgivet af cement og pigtråd, ved, at friheden er menneskets kosteligste privilegium, og at friheden derfor også er det tungeste at miste.

Vor kamp i de mange år kaldte vi derfor selvfølgelig og uden skygge af hovmod frihedskampen, og vi, der kom tilbage, er ikke stolte, men taknemlige, fordi vi fik lov til at være med og yde bidrag til kampen for friheden. Glæde forener, men vi nåede også til den erkendelse, at sorg og modgang binder endnu fastere sammen.

Den ungdom, der var med i Danmarks frihedskamp, fik rankhed i sinde, vandt tryghed i livet.

Måtte den ungdom, der skal leve en

A. P. MØLLER

KONGENS NYTORV 8

KØBENHAVN K

D/S SVENDBORG OG D/S AF 1912

Rederiafdeling..... C. 50.584 — Tankafdeling: C. 50.525

Linieafdeling..... C. 50.585 — Sekretariat: C. 50.544

Assurance- og Haveriafdeling..... C. 14.006 — Bogholderi: C. 50.585

Inspektion { C. 50.565
C. 50.545

Klarering og Befragtning..... C. 50.524 — Køb og Salg: C. 50.564

Proviantafdeling: C. 50.504

tid inden for disse mure, gå ud til deres livsværk, mærket af samme vilje til at kæmpe for menneskeligheden, som prægede ham, Folke Bernadotte, så det endnu må blive muligt at opleve, at fredens dage og fredens idræt bygger folkeliv og menneskelykke op, hvor tvang og vold med blod og tårer bryder ned, og sønderslår.

Måtte huset her stå til sene tider, Gud og Landet til ære og danske mennesker til gavn.

På byrådets vegne talte borgmester Hans Nissen, der bragte kollegiet byens tak og lykønsning.

Om aftenen dannede ungdommens

fakkeltog en strålende kulmination af dagens festligheder.

Tusindvis af esbjergensere overværede fakkeltøget, der udgik fra torvet, og med politiorkestret i spidsen gik folketøget med de 200 fakler gennem byens gader ud til det nye kollegium. Her holdt Kjærsgaard Jensen en ildnende bårtale, efter at lrs. H. Rambusch havde budt velkommen.

På ungdomsforeningernes fællesråds vegne talte formanden kontorist Henry Hansen til slut.

Indvielsen fik en yderst begejstret og udførlig omtale af esbjergbladene, der ligeledes i dagene forud havde udtalt anerkendelse af „Pigtraad“'s særnummer om kollegiet.

Frihedsmuseet ventes indviet i 1953

Der foretages stadig indsamling af materiale til belysning af den danske frihedskamp.

Permanente udstillinger mange steder i verdensbyerne

Komitéen til rejsning af Frihedsmuseet arrangerede den 29. august mærkesalg over hele landet. Arrangementet blev en del hæmmet af regnvejret, som satte ind fra morgenstunden. Desuden var det svært at skaffe mærkesælgere, og da der ikke var skolefridag, var tilstrømningen af skoleelever som mærkesælgere ikke så stort, som man havde håbet.

Komitéen vil være tilfreds, hvis dagen viser sig at have givet 35.000 kr. Ganske vist arbejder man med meget små driftsudgifter, hvilket vil sige et sted omkring 6000 kr., men erfaringen har dog vist, at man ikke har noget videre at hente gennem en mærkedag, hvorfor man har besluttet ikke at arrangere flere mærkedage til dette formål.

125 komitéer ud over hele landet har været igang med arbejdet, men udbyttet i penge står ikke i noget rimeligt forhold til de anstrengelser, der udfoldes.

Man råder over 600.000 kr.

Frihedsmuseet råder over 600.000 kr. Beløbet er fremskaffet ved mærkedage og ved lotteriet. Beløbet vil dog ikke

kunne dække nyopførelsen, men det resterende beløb ventes skaffet gennem et nyt lotteri i 1951. Der skal jo også tænkes på dækning af indretningen. Glasskabe er som bekendt meget dyre, således at indretningen vil blive omtrent lige så dyr som selve bygningen.

Der kan ikke være tale om nogen indtægt fra de udstillinger, der blev holdt rundt omkring i landet umiddelbart efter 4. maj 1945, da 75 procent af indtægten fra disse stærkt besøgte udstillinger gik til Frihedsfonden. Desuden betalte man ca. 80.000 kr. til indretning af Frihedsmuseets afdeling på Nationalmuseet.

Ønskestedet er på Grønningen.

Det sted, man meget ønsker for Frihedsmuseet, er hvor den nuværende restaurant Esplanaden ligger. Det er vel nok et af de allerskønneste steder i København, men stedet kræver, at man går frem med megen nænsomhed.

Hvad der taler for netop dette sted er foruden dets skønhed, at det er et historisk sted. Her i nærheden gik tyskerne i land; i dets nærhed sænkedes vor flåde den 29. aug., og desuden er det et meget centralt beliggende sted,

Danske Tapetfabrikker

Aktieselskab
Lyngbyvej 170
København Ø.

BREDGADE 25 E
KØBENHAVN K

Telefon Central 15026

*Alle slags klichéer
i fineste udførelse*

Hak Jørgensens Bogtrykkeri

Sturtegasgade 14 - København S
Telefon Su. 1871

hvor et stort antal udlændinge færdes året igennem.

Som arkitekt er antaget Hans Hansen, og det er meningen, at institutio-

nen skal sortere under Nationalmuseet som en afdeling af dette. Dette vil være muligt, da hele samlingen er antaget af undervisningsministeriet. Derved vil driften blive underlagt staten. Ordning

gen skal dog godkendes af finansudvalget.

Om man vil bruge navnet Frihedsmuseet står ikke fast endnu. Rent reklameteknisk kunne der invendes det imod dette navn, at det i forbifarten kan forveksles med Frilandsmuseet — og det ligger som bekendt i Lyngby.

Skal Frihedsmuseet hedde „Danmarks Frihedskamp“?

Man kunne også tænke sig at bruge navnet Danmarks Frihedskamp. Dette navn ville vel også rent besøgsmæssigt virke yderst tillokkende.

Mens byggeplanerne således er i støbeskeen, ligger man ikke stille med hensyn til at gøre samlingen så komplet som mulig. Der er ansat en rejsesekretær, der gør et omfattende arbejde med at indsamle materiale, der på bred basis kan belyse frihedskampen.

I denne forbindelse vil vi gerne opfordre vore læsere til at ransage alle gemmer for at undersøge, om man skulle ligge inde med ting af interesse. Bredt sagt har alt interesse, der belyser frihedskampen. Man kunne bruge et eksemplar af en fangedragt, enten det stribede eksemplar eller et eksemplar med „de kulørte huller“ i ryggen og de maalede striber ned ad benklæderne og krydsene på ryggen. Man vil desuden være meget interesseret i allierede flyveblade, der er opsamlet af udekommendoer o. l. En portion „Mahorkatobak“ vil også have interesse.

Man bedes sende tingene til Frihedsmuseets kontor, Dronningens Tværgade 7, K. Det vil være ønskeligt, om man sendte den vedlagte genstands historie med.

Permanente udstillinger i Moskva, London, Oslo, Amsterdam og Göteborg.

Selve indvielsen af Frihedsmuseet håber man at kunne foretage den 29. august 1953. Det vil blive det helt store, men også i mindre udstillinger dokumenteres Danmarks frihedskamp. Det kan således nævnes, at der er indrettet en permanent udstilling i Moskva i revolutionsmuseet, det samme er tilfældet i London, Amsterdam, Göteborg og Oslo.

Yderligere har der været vandred- udstillinger, der har fulgt studenterbrigaderne o. l.

Disse udstillinger har på en virk-

ningsfuld og samtidig stilfærdig måde gjort reklame for Danmark i udlandet og har i mange tilfælde åbnet udlændinges øjne for et Danmark, de ikke før havde kendt.

Servus.

Kampen kostede 4274 mand

Den endelige oversigt over besættel- sestidens danske ofre viser, at der i alt omkom 4274 danskere under besættel- sen i forbindelse med tyskernes optræ- den, heraf alene næsten 1500 sømænd. I dette tal er dog ikke medregnet de mange unge danske, som faldt under tjensete i de allieredes hære. 837 om- kom som følge af deltagelse i mod- standsbevægelsen, 560 døde i eller som følge af ophold i tyske koncentrations- lejre, 901 dræbtes ved clearingmord, sabotage m. m. 143 omkom ved bom- bardementet på Gestapo-hovedkvar- teret i København, 28 ved bombarde- mentet på Gestapo-hovedkvarteret i År- hus og 8 ved bombardementet på Ge- stapo-hovedkvarteret i Odense.

Norske frihedskæmper- enkers besøg i Ryesgade fik en vældig presse

Besøget af de 10 norske enker efter frihedskæmpere vakte betydelig opsigt. Der blev således alene i den norske presse bragt ikke færre end 29.633 lin- jer i dagene 14.—17. aug.

Fyens Andelsfjerkræslagteri

LERCHESVEJ
SVENDBORG

Dæk Dem

DET GJENSIDIGE FORSIKRINGSSELSKAB
DANMARK

A. & H. MEYER Farveri
C. 3689

Kiks Biscuit Vafler Marcipan

AKTIESELSKABET
JUL A. JØRGENSEN
AARHUS

PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpfond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 12 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, Ordrup Jagtvej 175, Charlottenlund (kontortid 9—12,30). Telefon: Ordrup 5075.

Annoncer, der ønskes indrykket i bladet, må være kontoret i hænde senest den 20. i foregående måned.

REDAKTION

Ansvarshav. redaktør: Kommune lærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17—18).

Indlæg, artikler, meddelelser, breve fra læserne m. v., der ønskes optaget i bladet, må være redaktionen i hænde senest den 25. i foregående måned.

Redaktionsudvalg: Seminarieførstander Paul Holt. Kontorchef i Krigsministeriet, kaptajn Fl. B. Larsen. Pastor Poul Riis.

FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Hak. Jørgensens Bogtrykkeri, Sturlasgade 14, København S. Telefon: Sundby 1871.

Klicheer: Persson's Cliché-Anstalt, København. Papir: A/S V. Crone & Møller, København.

Trangen til hjælp er ikke aftagende

K. H. har nu behandlet 317 ansøgninger om hjælp

Kammeraternes Hjælpfond afholdt lørdag den 26. aug. sit halvårslige bestyrelsesmøde i lokalerne i St. Kannikestræde 10 i København.

Formanden, konsul Kaj V. Dahl, Horsens, åbnede mødet med at byde velkommen til deltagerne, der repræsenterede alle egne af landet.

Af formandens efterfølgende beretning fremgik det, at trangen til hjælp ikke har været aftagende. Han rettede derfor en tak til alle trofaste medlemmer, der ved deres kontingenter og ved anden hjælp havde muliggjort det at

lindre nøden hos de dårligst stillede kammerater.

Fonden tæller nu 1430 medlemmer, og der har ialt været behandlet 317 ansøgninger om hjælp, hvoraf 212 er bevilget, 16 er henvist til Frihedsfonden, 81 er afvist og 5 er under behandling.

Af 29 ansøgninger om studiehjælp har det været muligt at efterkomme 12.

I kontingenter er der i tiden 1. 1. 50—1. 8. 50 indgået 12.539,50 kr., og der er i samme tidsrum udbetalt understøttelser til et beløb af 10.994,43 kr.

Formanden opfordrede bestyrelsens medlemmer til fortsat at agitere for medlemstilgang og til at slutte op om indsamlingen til de to Bernadotteværelser ved frihedskollegierne i Ålborg og i Århus. Dette kunne ske ved at købe Bernadottemærkater eller ved at indsende et beløb til kontoret.

Til slut rettede formanden en tak til bestyrelsens medlemmer for veludført arbejde og rettede en speciel tak til redaktøren af Pigtråd for et godt, smukt og interessant blad.

Efter oplæsningen af halvårsregnskabet aflagde redaktøren af Pigtråd, kommune lærer Johs. Fosmark, beretning om bladet.

Han sluttede med at sige: Mit mål har været at lave det blad, som man med rette kan kalde fangernes blad. Under denne synsvinkel har jeg i mit arbejde mødt en udstrakt good-will, og jeg synes ikke, at man kan tale om dalende interesse for bladet, hvorfor jeg vil mene, at bladet stadig har levedmuligheder og leveberettigelse endnu i nogen tid.

Iøvrigt bad han om, at man ville lade ham det vide, når barakklubber o. l. holdt sammenkomster. Sådanne småomtaler i bladet var af stor værdi for styrkelsen af sammenholdet fremover.

Der behandlede 7 ansøgninger om hjælp, hvoraf 4 bevilgedes. Ligeledes

Elzelingen & Co. ^{AS}

Bornholmegade 3

København K.

Købstædernes almindelige Brandforsikring

Grønningen 1
København K.

bevilgedes en legatansøgning og 1 undersøges nærmere.

På mødet oplyste arkitekt H. Kornbeck, at hans turistkort over København nu var færdigt og forelå i trykken. Det sælges i bogladerne foruden af erhvervshæmmede fra frihedskampen. Således havde 6 erhvervshæmmede fra frihedskampen tjent ialt 1000 kr. ved salg af turistkort.

Man vedtog at holde forårsmødet i Århus og efterårsmødet i Odense.

Nu ialt 182 bidrag til Bernadotteværelserne i Aalborg og Aarhus

København:

67065	5.00
Andreas Holm	10.00
Kapt. E. H. Jacobsen	15.00
E. M.	10.00
Fuldm. Vagn Petersen	15.00

Ålborg:

Fru Else Gjessing	7.50
-------------------------	------

Århus:

Lærer J. Hansen-Skovmoes	5.00
--------------------------	------

Esbjerg:

Eksp. Eigil Kjeldsen	10.00
----------------------------	-------

Haderslev:

Bibliotekar Karen Østerbye	5.00
----------------------------	------

Herning:

Arrestmedhj. G. R. Christensen	5.00
--------------------------------------	------

Hobro:

Hobro Kul Komp. A/S	50.00
--------------------------	-------

Lille Bøgeskov:

Skovfoged S. Dixen	10.00
--------------------------	-------

Nykøbing M.:

Morsland Folkebank	30.00
--------------------------	-------

Næstved:

Prmløjtn. O. H. Krabbe ..	10.00
---------------------------	-------

Nørreballe:

Slagterm. G. Lindhardsen ..	5.00
-----------------------------	------

Randers:

Ørelæge J. Effersøe	12.75
---------------------------	-------

Skive:

Fabr. Poul Møller	50.00
-------------------------	-------

Sofiedal:

Vagtm. J. Bjørnshauge ...	5.00
---------------------------	------

Viborg:

Stabsoff. P. B. Hansen ...	10.00
	270.25

Tidligere indkommet 1406.50

ialt 1676.75

Ryvangen den 29. august

I Ryvangen og ved mindesmærket for den ukendte kz-fange ved Helligåndskirken blev der den 29. august nedlagt blomsterhilsener bl. a. af Hørsørd-Stutthof-udvalget.

Digmann fylder 50

Fredag den 29. september fylder Frøslev-lejrens danske kommandant, kaptajn P. M. Digmann, 50 år.

Stævne i Gråsten

Barak 5 stue 4 havde stuemøde 2. og 3. september på Folkunghus i Gråsten. Lørdag kl. 18. samledes man til festmiddag, og der blev i aftenens løb af kammerater fortalt lidt om sydslesvigske problemer. Søndag var der udflugt til Frøslev—Fårhus—Padborg-lejren.

Smukt forenings-emblem i sølv og emaille

Foreningen „Gestapofangerne“ har ladet fremstille et emblem, tegnet af arkitekt O. V. Brøbech (tidl. Dachau).

Emblemet er overordentligt smukt. Det er fremstillet i sølv og er af størrelse omtrent som kongeemblemet. Det viser frihedsfaklen og fængselsgitteret på baggrund af frihedskæmper-armbindets farver.

Engelsk-dansk romantik

De danske sømænd, som under besættelsen i engelsk tjeneste havde deres hjemhavn i Newcastle, var altid velkomne hos rentier George Wight og hans frue.

Ægteparret var med nære bånd knyttet til Danmark, navnlig Århus, hvor dets datter, Doris, tilbragte nogle lykkelige år som fru tandtekniker Leo Kæraa, indtil hun endte sit liv for en gestaposoldats kugle, da det tyske politi i besættelsens første år under en arrestationsaktion trængte ind i ægtepar-

rets hjem i Risskov. I disse år boede fru Kæraas meget yngre broder, Victor, i søsterens hjem. Victor Wight gik i forældreskolen og senere på den jydsk handelsskole. Kort efter 9. april blev den 16-årige skoledreng interneret af tyskerne, og kun ved personlig indgriben fra kong Christian X hindredes hans deportation. Ved søsterens død og svogerens arrestation blev han igen jaget af tyskerne, men undslap over Sverige, hvor han en tid arbejdede illegalt for Danmark, til England, hvor han deltog i krigen i det fjerne Østen.

Efter sin hjemkomst fra krigen i 1947 mødte Victor Wight i sit hjem en ung dansk pige, frk. Kitti Swane, datter af kaptajn Swane, Tårnby på Amager, der som mange andre danske sømænd havde haft sin daglige gang i hjemmet i Newcastle, når han lå i havn. Det blev til kærlighed, og det unge par blev fornyligt viet i Tårnby kirke, fru Kitti som alle brude i den lille Amagerby, med den 600 år gamle sølvkæde om halsen, som hører by og kirke til.

Efter brylluppet besøgte de nygifte sammen med fru Wight Leo Kæraa i hans hjem i Skåde.

Lørdag den 12. aug. indviede fru Wight sen. ved et besøg på Frihedskollegiet i Århus det værelse, som tandtekniker Leo Kæraa har skænket kollegiet til minde om sin første hustru. Straks efter kollegiets indvielse skænkede han de 10,000 kr., et sådant værelse koster, til kollegiefondet, og nu er fru Doris Kæraas navn som det tredje æresnavn sat op over et af kollegiets værelser. De to første er tilegnet kong Christian X og „den ukendte frihedskæmper“.

„Besættelsestidens Kammerater“
Haderslev

Besøg af hollandske fangækammerater

Foreningen modtog den 22. sept. fire hollandske kammerater, der deltog i udvekslingen i sommer.

Hollænderne medbragte en smalfilm, som de optog under besøget her i Danmark i juni måned.

De medbragte desuden en invitation til en genvisit i Holland i maj eller juni 1951.

En likvidation, vi ikke kan beklage

Dansk statsborger, der kun kunne tale tysk, gik som flygtning i tjeneste hos Gestapo på Shellhuset.

Justitsministeriet meddeler fredag d. 25. 8. 1950:

— Den 18. april 1945 blev Heinz Erhardt Nilsson, søn af litograf K. Nilsson, dræbt af medlemmer af modstandsbevægelsen efter ordre, efter at modstandsbevægelsen havde fået underretning om, at han var opført på en fortegnelse over danske, der arbejdede som angivere for det tyske sikkerhedspoliti på Shellhuset.

Ved en efter kapitulationen stedfundne undersøgelse er det oplyst, at afdøde i januar måned 1945 sammen med sin familie ankom som flygtninge her til landet fra Tyskland, hvor han indtil da havde opholdt sig, og at han, skønt han var dansk statsborger, kun talte tysk, kort efter fik ansættelse på Shellhuset. Det er ved undersøgelsen oplyst, at afdøde på Shellhuset alene har været beskæftiget med udlevering af kontormaterialer.

— — —

Denne meddelelse må ikke forveksles med nogle beklagelser, der er udsendt om enkelte likvidationer, hvis berettigelse der kunne rejses tvivl om.

Heinz Erhardt Nilsson er ikke at betragte som en udlandsdanske, der uvildende om de forhåndenværende forhold er kommet hjem og ganske uskyldigt er dumpet ned i en hule, som han på forhånd ikke vidste var en røverkule.

Som hjemmevant i tyske forhold måtte han, bedre end andre, vide, hvad Gestapo var og hvilke midler man brugte i sit arbejde.

Ingen kunne bo i 14 dage i Hitlers Tyskland uden at komme i besiddelse af ret gode oplysninger om dette særegne politivæsen.

Det er derfor svært — for ikke at sige umuligt — for os at udtale nogen beklagelse af denne likvidation.

Tilfældet giver os tværtimod anledning til at gøre opmærksom på, at folk, der i fremtiden — hvis vi atter skulle komme under besættelsesforhold — går i et nyskabt Gestapos tjeneste, udsætter sig for en lignende behandling, som blev Heinz Erhardt Nilsson til del.

Protest mod forøgelsen af papirafgiften.

En henvendelse til rigsdagen

„Foreningen af danske ugeblade, fagblade og tidsskrifter“ har i anledning af de nye forslag om papirafgifter sendt rigsdagen følgende redegørelse:

Til rigsdagen!

En uretfærdig og udemokratisk særbeskatning!

I finansminister H. C. Hansens forslag til nye forbrugsafgifter til dækning af de ekstraordinære militærudgifter var der en post, som var principielt forskellig fra alle de andre, og som er vanskelig at forlige med ministerens ord om, at han havde søgt at fordele byrderne så ligeligt som muligt. Her sigtes til forslaget om at forhøje papirafgiften for den periodiske presse fra 20 øre pr. kilo til 40 øre pr. kilo.

En sådan særbeskatning af den periodiske presse er en uretfærdighed, eftersom denne presse med sit samlede oplag af over 4 millioner eksemplarer pr. måned løser nødvendige opgaver i samfundslivet som organer for faglige, saglige, kulturelle og publikumsmæssige interesser.

Rigsdagen har erkendt dette ved at give adgang til at dispensere fra afgiften for fagforeningsblade og en række andre organisationsblade og tidsskrifter, men der er ca. 150 blade indenfor „Foreningen af danske ugeblade, fagblade og tidsskrifter“, som ikke er fritaget for afgiften, og adskillige, som har fået afslag på deres ansøgning til tolddepartementet uden motivering.

Et særlig grelt udslag af denne særbeskatning er det, når avispapir til ugepressen ekstrabeskattes, skønt samme kvalitet papir til dagspressen er fritaget.

Rent bortset fra, at det avispapir, den periodiske presse bruger, kun udgør ca. een procent af det samlede avispapirforbrug og således fiskalt er uden nævneværdig betydning, er der her en ulighed og urimelighed, som man synes er udemokratisk og i strid med grundlovens tilsagn om lige ret til erhverv for alle.

Det forekommer os, at man er inde på en farlig vej, som åbner mulighed

for megen vilkårlighed, når man overlader til embedsmændene i tolddepartementet at skønne over, hvilke blade der gør sig fortjent til fritagelse for papirafgiften. Det er efter vor opfattelse heller ingen naturlig opgave for rigsdagen at foretage sådanne individuelle skøn. Man ville dog aldrig finde på at beskatte f. eks. spiritus, the eller tobak efter forskellige kategorier af forbrugere.

Særbeskatningen af visse periodiske blade betegner efter vor mening et alvorligt angreb på presse- og trykkefriheden, idet man ad denne vej kan ødelægge visse blade til fordel for andre, uden hensyn til publikums og handelsstandens interesser og ønsker — for ikke at tale om de talrige typografer og bogtrykkere, som har deres erhverv ved den periodiske presse.

At også dagbladene tegneserier således bliver „kulturbeskyttede“, mens lignende serier i ugepressen straffes med ekstrabeskatning som underlødige, er også et vidnesbyrd om særbeskatningens uholdbarhed.

Det har hidtil vist sig, at den bestemmelse, som i 1948 blev indføjet i loven, og hvorefter periodiske blade „med fagligt, herunder videnskabeligt, politisk og kulturelt stof“ kan fritages for afgiften, fortolkes ganske vilkårligt. Man har eksempler på, at blade, som den daværende formand for 5-mandsudvalget Christmas Møller, har erklæret for efter hans skøn at være berettigede til fritagelse, har fået blankt afslag fra tolddepartementet.

Vi henstiller til den høje rigsdag at tage hele denne farlige og ubetryggende særbeskatning op til revision og afskaffe den undtagelsesbehandling, her er praktiseret, idet en *ensartet* beskatning af *samme* vare må være det eneste demokratiske forsvarlige.

På „Foreningen af danske ugeblade, fagblade og tidsskrifter“s vegne

H. K. Holm,
civilingeniør,
formand.

MEMLEM AF
FORENINGEN AF DANSKE
UGEBLADE, FAGBLADE OG TIDSSKRIFTER

Andelsbanken
SVENDBORG

**Svendborg Amts
Frugtsalgsforening**

Ø. Havnevej 9
Svendborg

**Svendborg
Eddikefabriker**

Svendborg

Dagbogsblade fra Frøslev

Ført i Frøslev i tiden september-december 1944.

Udsmuglet af lejren kort efter nytår 1945.

Den første transport til Tyskland foregik den 15. sept. 1944

Den 12. 9. 44.

I går aftes blev der skudt en mand her i lejren. Der var kommet forbud mod at spadsere på strækningen mellem lysmasterne og pigtråden. En ung mand, der gik aftentur på „Promenaden“, ville vige ud for nogle modgående og kom derved $\frac{1}{2}$ —1 m udenfor lysmasterne, hvorpå posten i det østre tårn skød ham ned med en byge fra sin maskinpistol. Manden afgik ved røden på det tyske feltlazaret i Vojens, hvortil han blev ført i ambulance. Han lå temmelig længe, inden han blev hentet til ambulancen, idet posten truede alle, der nærmede sig for at hjælpe, med at blive skudt. Først, da der var blevet sendt bud til tyskerne, og en af dem kom tilstede fra hovedtårnet, blev han ført bort. Lejren summede som en bikube af harme over det skete. Alle blev jagede i barakkerne under truslen om at blive skudt, og ophidselsen steg.

Ved sengetid kom Ploug rundt i barakkerne med meddelelse om, at manden endnu levede, og at han var blevet overført til et dansk hospital i Vojens, hvor man mente, at der endnu var håb om at redde hans liv. *Der findes intet dansk hospital i Vojens.*

Posten blev straks afløst og kom i foihør. Resultatet heraf ved vi ikke, men han påstår, at det var et vådeskud. Tyskerne selv har udtrykt deres beklagelse af det skete, men det skaffer jo ikke den unge mand livet igen.

I dag taler man om skrappe forholdsregler fra tysk side i anledning af, at man har opdaget to illegale postforbindelser. Der skal være arresteret nogle arbejdere på grund heraf.

Den 14. 9. 44.

Den unge mand, der blev myrdet forleden, var en stiltfærdig, tænksom, ung mand, der som regel gik alene omkring. Jeg var oppe at se på stedet, hvor han faldt, og den blodpøl, han lå i, var højst $\frac{1}{4}$ m uden for lysmasten. Han er antagelig i dybe tanker kommet til at slå et lille slag ud til venstre

og har derved uden at vide det, overskredet grænsen. Ulykkestilfældet blev drøftet på et formandsmøde dagen efter, og samme aften fik de forskellige barakker en redegørelse, underskrevet af Ploug. Redegørelsen taler for sig selv.

I barak 13 var vi nogle stykker, der foreslog, at vi skulle tage afstand fra visse afsnit i den, og i går morges udførte tre mand et svar, som formanden underskrev. Her i bogen indfører jeg afskrift af Plougs redegørelse og formandens svar.

„Frøslev, den 12. 9. 1944.

På et dags dato afholdt formandsmøde har man søgt klarlagt de omstændigheder, der førte til den sørgelige episode i går aftes, hvor vor kammerat *Preben Erling Andersen* blev dødeligt såret af en tysk vagtposts skud.

Det gøres fra tysk side gældende, at skuddene er afgivet som varselsskud efter varselsråb, og man beklager det sørgelige udfald. Det fremhæves dog, at den tyske vagtpost kun har udført den ham givne ordre.

Der er fra dansk side fremført den alvorligste protest overfor den tyske kommandant, og det er henstillet, at grænsen for det tilladte område markeres med tydelig afspærring. Der er endvidere af hensyn til vore pårørende forlangt en fyldestgørende redegørelse offentliggjort i den danske presse. Om det vil være muligt at opnå den tyske posts fjernelse kan endnu ikke siges. Der søges opnået, at påbud fra tyskernes side, der vil blive håndhævet så konsekvent, som det i går forefaldende viser, fremtidig udstedes skriftligt og med rimeligt varsel.

Der blev endvidere på mødet forhandlet, om det fra dansk side måtte være ønskeligt at iværksætte forholdsregler i anledning af det skete. På baggrund af de nys stedfundne afsløringer af illegale brevveje og den på grund heraf stærkt skærpede agt pågivenhed

fra tysk side, og med den kendsgerning for øje, at den øjeblikkelige situation er af en sådan alvor, at selv uvæsentlige krav og ønsker fra dansk side vil blive mødt med afslag og meget vel vil kunne medføre restriktioner af den alvorligste art, enedes man på mødet om indtrængende at henstille til alle kammerater i lejren om fortsat at bevare ro og orden.

Yderligere krav til den tyske ledelse har naturligvis også været drøftet, men efter at hver af os inden for sin barak har søgt orientering om vore kammeraters opfattelse af situationen, er vi blevet klar over, at vi er mest i overensstemmelse med flertallet af samtlige kammerater i lejren, når vi i den nuværende situation søger at holde os til de krav, som kan forventes gennemført, og derved undgår en yderligere skærpelse af forholdet lejren og det tyske vagtmandskab imellem.“

(Det af Rambusch og Dahl forfattede svar på Plougs redegørelse.)

„Som formand for barak H 13 kan jeg meddele, at jeg har modtaget referatet fra formandsmødet den 12. 9. 1944 til efterretning, og jeg ønsker herved at bemærke, at referatet ikke er korrekt med hensyn til min egen stilling på formandsmødet, idet jeg netop på mødet tilkendegav, at flere kredse i min barak havde andre anskuelser, end de på mødet fremsatte.

Efter samtale med flere ansvarsbedvidste kredse i barakken og lejren henstiller jeg, at det overfor den tyske kommandant yderligere pointeres, at de internerede føler stor utryghed i anledning af det passerede, idet de af kammeraterne afgivne forklaringer peger på, at der *ikke* af den tysk vagtpost er afgivet varselsråb, før der blev skudt. Man finder derhos, at den af vagtposten udførte handling er udtryk for hensynsløs uagtsomhed. Endvidere henstilles det at gøre opmærksom på, at et færdselsforbud som det her omhandlede, der har bestået en måned uden at overtrædelse er blevet påtalt, bør indskræpes skriftligt og meget alvorligt, når en ringe overtrædelse som her kan medføre dødelig udgang som konsekvens, ligesom der i terrainet burde være foretaget tydelig markering af det afspærrede område.

Såfremt disse tilføjelser foretages, er det mit indtryk, at det vil vække til-

fredshed i vide kredse i lejren, og det tør også antages, at de internerede vil vide at bære de restriktioner, der måtte blive konsekvensen heraf, med den fornødne ro og værdighed.“

Den 16. 9. 1944.

Endnu engang er en uge til ende. En uge, der må betegnes som en bevæget uge. I mandags myrdedes en af vore kammerater, og næppe var sindene faldet til ro, før endnu en begivenhed satte dem i oprør. I går nat—natten mellem den 14. og 15. 9. var en urolig nat. Dyrslægen var syg, hvorfor jeg fungerede som barakformand. Kl. ca. 1,30 blev jeg vækket af Wassermann og Hess, der kom med nogle nye kammerater. En transport fra Vestre fængsel var ankommet, og vi i vor barak skulle indkvartere 13 mand. Jeg hilste på dem, og de blev indkvarterede på samlingsstuen på gulvet. Ingen tæpper og lagener.

Kl. ca. 4,30 blev jeg vækket igen af Wassermann med ordre til at purre barakken og lade beboerne træde an på gangen. Medens W. gik videre til andre barakker, blev styrken stillet op, og lidt efter kom W. og Moos igen med nogle lister. 13 mand blev udtaget og fik ordre til hurtigst at pakke deres sager sammen og gøre sig klar til at gå. Vi kunne ikke få at vide, hvad grunden hertil var, og gisningerne var mange. Nogle mente, at det drejede sig om løsladelser, medens andre mente, det drejede sig om transport til Tyskland. Desværre var den sidste antagelse den rigtige. Her fra barakken afrejste følgende, idet der under morgenspisningen blev udtaget endnu en mand:

Knud Axelholm, kontorchef,
Kbh., f. 20. 7. 94 50 år
Niels Nielsen Brodersen, møller,
Åbenrå, f. 15. 6. 86 58 „
Thomas Christensen, liniemester-
ass., Sdr. Hostrupf. 17. 8. 92 52 „
Aage Georg Dahl, sognepræst,
Horsens, f. 20. 10. 93 51 „
Hans Isak Johansen, maskin-
mester, Kbh., f. 6. 10. 96 .. 48 „
Peter Martinus Johansen Koch,
autoforhdl., Åbenrå, f. 2. 4. 88 56 „
Erik Jørgen Larsen, læge, dr.
med., Ribe, f. 11. 5. 91 53 „
Jens Peter Magnussen, arbm.,
Hadsund, f. 10. 4. 91 53 „

FYENS ANDELSFODERSTOF FORRETNING

a. m. b. a.

TROENSEGÅRDSVEJ
SVENDBORG

N. C. Rasmussen

VINIMPORTEN

Ø. Stationsvej 44
Odense

Jørgen Kruse

Aktieselskab

Kochsgade 29 - Odense

Andelsbanken

A. m. b. A.

Kongensgade 71
Odense

LANDBO SPAREKASSEN

for Fyn

Kongensgade 64
Odense

Aage Malling-Jacobsen, kapt.,
Kollund, f. 11. 6. 94 50 „
Vilhelm Nellesø, kapt. i sø-
værnet, Chl., f. 31. 3. 90 54 „
Henry Petersen, inspektør, Kbh.
V., f. 2. 6. 93 51 „
Ejner Røen-Petersen, sproglærer,
Hillerød, f. 4. 12. 86 58 „
Aage Buhl Rosenkjær, lektor,
Tønder, f. 24. 12. 90 53 „
Jørgen Bech Simoni, politi-
mester, Varde, f. 5. 2. 87 .. 57 „

Fra den øvrige del af lejren afgik bl. a. kaptajn Ploug, Jørgen Diemer, løjtn. C. W. Jørgensen, prlt. Berg m. flere. — I alt fra hele lejren 196 personer.

Reaktionen var som ventelig voldsom, og rygtet bredte sig med lynets hast over hele landet. Allerede i Røde Kro hed det sig, at hele lejren var ført til Tyskland.

Det er skrækkeligt at tænke på den ængstelse og uro dette medfører for vore pårørende, idet vi er ude af stand til at skrive til dem og berolige dem.

Samtlige danske arbejdere uden for lejren nedlagde straks arbejdet og har endnu ikke genoptaget det.

Rygtet fortæller endvidere, at der indtil i dag kl. 12 har været strejke i hele Sønderjylland, og at der har været truet med generalstrejke i hele landet.

I dag fortæller man, at transporten,

der — efter hvad der blev sagt — skulle til Rostock, endnu ikke er nået længere end til en landbrugsskole nord for Flensborg, og at der er forhandlinger i gang mellem tyskerne og danskerne om at føre den tilbage til lejren. Aftalen med tyskerne, da lejren her blev planlagt, var jo også, at den danske stat ville betale for lejrens oprettelse, imod at tyskerne til gengæld ville sende de i Tyskland internerede herop. Foreløbig er der imidlertid kun kommet 5 danske fra Tyskland, medens man er begyndt at indkvartere tyskvenlige, danske familier i en del af lejren.

Hvad resultatet af forhandlingerne bliver, ved vi endnu ikke; men vi har hele dagen gået og ventet på, at vore kammerater skulle komme tilbage til os.

Ploug var dansk lejrleder, og hans stilling er nu overtaget af kapt. Digmann.

Sturmabführeren har i dag meddelt, at han afgår fra lejren i løbet af et par dage.

I dag er der lidt mere ro over lejren; men jeg føler mig ikke sikker på, at der ikke bliver flere overraskelser.

Der er sket en del omkvarteringer her i barakken, og bl. a. har jeg til stuekammerat fået sagfører, cand. jur. Kaj Dahl fra Horsens — broder til pastor Dahl og gammel Soraner.

Aage Eifer,
(Frøslev, Dachau, Neuengamme).

Frihedskampens livsvilje symboliseret i Johs. Bjergs „den danske David“

På Jomfrubjerget i Almindingen har Bornholm
afsløret mindesmærket for sine faldne

På Bornholm afsløredes søndag den 27. aug. øens første store skulptur, mindesmærket for fire bornholmere, der satte livet til under frihedskampen. Skulpturen er anbragt på Jomfrubjerget i Almindingen og er udført af professor Johannes Bjerg. Den er udført som en David-figur med slynge i hånden. Hans venstre fod hviler symbolsk på en stålhellem, hvori et duepar har bygget rede. Panden er rynket, men et smil er ved at bryde frem i mundvigene. Kunstneren har lagt vægt på symboliseringen af modstandskampens livsvilje og sejrige udfald. Hele tan-

ken med monumentet er klart og fyndigt understreget i de verslinjer på soklen, Hans Hartvig Seedorff Pedersen har formet:

Den danske ungdom, David lig,
stod frygtløs frem mod vold og svig.

Til kæmpens hjælp omsider brast
for hyrdens tro og slyngekast.

Nu suser skov, nu synger vind
om offermod og heltesind.

Og i de faldnes sagabog
står sejrens tegn: det brudte åg.

Afsløringen af „Den danske David“ overværedes af en talrig repræsentation fra frihedskampens ledelse, Bornholms værn, marinedistriktet, amtet og de faldnes pårørende, bl. a. sås civilingeniør Erling Foss, amtmand von Steermann, professor Mogens Fog, oberst, greve Trampe og orlogskaptajn Brammer. Som det lokale frihedsråds repræsentant indledte overlæge Olsen, Rønne, den stilfulde afsløringshøjtidelighed, og „Magisteren“, underdirektør, cand. mag. Arthur Hansen holdt hovedtalen, mens professorinde Johs. Bjerg læste den tale op, som hendes mand ville have holdt, hvis ikke sygdom havde forhindret ham i at være til stede.

I Bjergs hilsen til afsløringen hed det bl. a.:

DET gør mig meget ondt, at jeg på grund af sygdom ikke kan være på Bornholm og være med til afsløringen af dette monument for modstandsbevægelsen, der har ligget mig så meget på sinde og som jeg har sat al min kraft ind på.

Jeg beder Dem give mig lov til gennem min kone at fortælle Dem lidt om det og om dets historie.

Jeg er født i et af de slesvigske sogne, der efter 1864 forblev under Danmark og hører altså til den stolte og stædige grænsebefolkning, der fra tidlig tid har været frie bønder og som var med i hele kampen fra 1864 til genforeningen.

Min far var blandt de bønder, der genrejste støtten på Skamlingsbanken som tyskerne under krigen havde nedrevet.

Fra min tidligste ungdom husker jeg og var med til festen Sct. Hans dag, når man syd fra gående, ridende og i alle slags køretøjer stævnede mod Skamlingsbanken for der at mødes med landsmænd nord fra, for een dag at føle sig frie og på det vidunderlige naturskønne sted i tusindtal liggende op ad skrænterne høre på talerne og frit syngende hjemlandets skønne sange.

Ganske vist var man måske ved grænsen blevet standset af en ivrig gendarm og skrevet op, men det lod man sig ikke skræmme af. Her i den dejlige danske natur, der var *deres* hjemland, talte de gamle manende og opmuntrende ord til dem. Her har Grundtvig talt, og her har jeg bl. a. mange gange hørt redaktør Jessen,

Flensborg, den gamle Schou Buckshave, H. P. Hanssen, pastor Johannes Clausen og Bjørnstjerne Bjørnsson.

Det stille mød var her til stede, det, der rækker langt og har tid til at tie og bie.

Her i min grønneste ungdom fødtes vel allerede den tanke som min statue giver udtryk for:

Det lille menneskes kamp mod giganten og som så smukt er udtrykt i inskriptionens strofe:

Til kæmpens hjelm omsider brast
for hyrdens tro og slyngekast.

Under den frygtelige besættelse bar vor sikre tro os gennem alt, lige som den havde givet styrke til sønderjyderne i deres kamp fra 1864 til genforeningen. Den gav os mod til at kæmpe den lille mands — Davids — kamp mod Golith.

Da befrielsen kom, kan De derfor forstå, at jeg havde et brændende ønske om at fremstille denne danske David, der havde været i mit sind så længe, og det var derfor med den største glæde jeg modtog henvendelsen her fra Bornholm om at skabe et befrielsesmonument for øen.

Jeg kunne heller ikke tænke mig noget dejligere sted at udføre mit monument til end Bornholm. Dette under af en ø i Østersøen og med denne befolkning, der i sin varme følelse for fædrelandet og sin frihedstrang har så megen lighed med sønderjyderne og *mine* hjemstavnsfolk.

Jeg har villet fremstille *en dansk David*. Ikke en af overvældende hid-sighed og vrede desperat person — men nok en hvori indre oprør og fortørnelse viser sig i pandens hid-sigheds-åre og armenes og hændernes fyldthed af årer som en brusende bæk i forårstiden. Min David skulle næsten også trods den dybe alvor have et lille smil tilovers, og hele hans unge form skulle gerne være rolig og glidende som bakkerne og dalene i Danmark.

MIN David skulle være civil, derfor den lille strikkede lue i modsætning til den krigeriske og umenneskelige stålhellem, som nu allerede som gammelt skrammel er begyndt at bore sig ned i jorden og som fuglene er begyndt at bygge rede i.

— Men hvorfor egentlig forklare et kunstværk i ord. Skønt stumt skulle det jo selv have mæle.

P. C. Rasmussen

AKTIESELSKAB

VESTERGADE 16

Odense

Allerups nye Maskinfabrik

AKTIESELSKAB

RUGAARDSVEJ 30

ODENSE

Dansk Elektricitets Compagni

AKTIESELSKAB

Vestergade 37
Odense

N. Tørring A/S Cigarfabrik

VESTERGADE 13
ODENSE

Til slut vil jeg kun takke for, at jeg har fået denne opgave og takke komiteen for den beredvillighed, hvormed den altid har hørt på mig og det frisind, den altid har vist mig.

TIL allersidst vil jeg gerne fortælle Dem en lille oplevelse, som egentlig intet er og som måske kun en græsk bonde kunne finde de rigtige ord for at udtrykke, men som alligevel her på min sotteseng er med til at holde modet oppe hos mig. — Jeg gik en herlig varm sommerdag gennem en af Nordsjællands dejlige skove. Men det var trykkende varmt, og humøret kunne ikke finde den opstemthed, som ellers en smuk skov kan give. Træernes blade hang slappe ned og var som fyldte med støv, og skovbunden var underlig farveløs; men med eet blev der mørkt i skoven, tunge skyer trak sig sammen, og nu kom regnen. — Jeg stod under en af de brede bøge og lod det regne.

I det kvarter, jeg stod der, kom underet.

Skoven blev levende, bladene rettede sig op og blev grønne og gennemsigtige, og alle de små blomster i skovbunden rejste igen deres gule og violette hoveder op mod Guds blå himmel og rettede deres blade ud som dejlige balkjoler.

Mit sind blev også fornyet og foldede sig ud som i et fornyelsens bad.

DET, jeg ville ønske for mit monument og for Dem er, at De en gang imellem, når De kommer her, må få et fornyelsens bad, at det støv, som tiden fra befrielsen måske har lagt over Deres bevidsthed, må kunne blive skyllet bort og hele denne tid og dens opofrende ungdom igen må stå levende for Dem, og at det, hvis vanskelige tider måtte komme igen, har bundfældet sig således hos Dem, at De rigtigt måtte have optaget Brorsons udødelige strofer i Deres sind.

Her vil ties, her vil bies,
her vil bies, mit svage sind!
Vist skal vi hente, kun ved at vente,
kun ved at vente, vor sommer ind!
Her vil ties, her vil bies,
her vil bies, mit svage sind!

Trange tider langsomt skrider,
langsomt skrider, det har den art;
dagene længes, vinteren strenges,
vinteren strenges, og det er svart!
Trange tider langsomt skrider,
langsomt skrider, det har den art!

Kvindelige pårørende til de fire dræbte foretog afsløringen, og der blev straks nedlagt et væld af blomster ved monumentet fod.

Navnene på de faldne er:
Kjeld Frederiksen,
Jens Peter Funk Lind,
Carl Edvard Nielsen,
Thor Vang.

Muselmanen bar den frygteligste byrde

Lad os håbe, at kz-lejrenes lidelser vækker en ny og bedre art menneskelighed

Af dommer Knud Thestrup

Den i „Pigtraad“ gengivne artikel af „Demokrafilog“ henter sine argumenter ud fra en forældet opfattelse af krigen og krigens karakter.

I den betænkning, som en kreds af jurister her i landet for nylig har afgivet vedr. en ændring af den danske straffelovs bestemmelser om landsforræderi og højforræderi skildres de ændringer, der er sket i krigsførelsen således: „Under den anden verdenskrig fuldbyrdes den revolutionering af ældre tiders krigsførelse, som tildels var begyndt allerede under krigen 1914—18. Krigsførelsen er blevet dynamisk og total. Væsentlige træk er lynangrebet uden forudgående krigserklæring,

den motoriserede krigs hurtigt skiftende fronter, flyverangreb på krigsvigtige mål bag fronterne og mod civilbefolkningen, anvendelse af faldskærms-tropper og commando-raids, propagandens voksende betydning, besættelse af neutralt område i strategisk øjemed, og i de besatte lande partisan kampe, sabotage og anden modstandsvirksomhed rettet mod besættelsesmagten og støttet af dens modstandere. Krigsskuepladsen er ikke længer et fast afgrænset begreb, og forskellen mellem civilbefolkningen og krigsdeltagerne udviskes til dels.

Som karakteristisk for den sidste verdenskrig kan også fremhæves ideolo-

giernes voksende betydning. Mange satte hensynet til den ideologi, som de anså for den rette, over deres nationale pligt. I vidt omfang var tilhængere af den nationalsocialistiske ideologi på forhånd benyttet ved organisering af såkaldte femtekolonner med det formål at forberede hjælp til fjenden i tilfælde af krig eller besættelse. I langt videre omfang kom de ideologiske sympatier selvfølgelig til at gøre sig gældende i de besatte lande, når det drejede sig om at organisere bistand til besættelsesmagten.“

Denne opfattelse af den moderne krig hviler på betragtninger, fremsat såvel af den civile som den militære sagkundskab og må vel siges at være almindelig anerkendt.

Det må derfor være denne betragtningsmåde, der skal anvendes på det i denne krig passerende — såvel modstandskampen som behandlingen af mennesker i K-Z lejre.

Danmark blev den 9ende april 1940 et offer for den moderne krigsførelse. Vi oplevede lynangrebet uden forudgående krigserklæring — ja til trods for en bestående ikke-angrebspagt, — og den ved militær magt etablerede besættelse. Vi oplevede endvidere, at besættelsesmagten, som det naturligvis var at vente, brød det ene givne tilsagn overfor os efter det andet. Vi fik en så stor grad af sandsynlighed, at det næsten var sikkerhed for, at Hitler, hvis han havde sejret, havde indlemmet Danmark i et rige, der blev regeret efter national-socialistiske regler. Under sådanne forhold er det i nøje overensstemmelse med den moderne krigs væsen — og det skulle også synes ganske rimeligt — at de mennesker, der indså, hvad Hitlers sejr ville føre til, kastede sig ind i krigen og kæmpede på de måder, der er den moderne krigs for et besat lands befolkning, nemlig: „partisankampe, sabotage og anden modstandsvirksomhed“. Det var det, den danske modstandsbevægelse gjorde.

Det er uden interesse her at diskutere, om modstandsbevægelsens folk var partisaner eller ikke i folkeretlig forstand — det er et teknisk-juridisk spørgsmål, der hører hjemme i et juridisk fagskrift — det, der er det afgørende, er, at modstandsbevægelsen kæmpede efter de vilkår, den moderne

krig bød. Den danske modstandsbevægelses kamp var et led i krigen — i den moderne krig — i lige så egentlig forstand som flyverangreb, commando-raids o. s. v. Om den var legal eller illegal i forhold til retsregler, der byggede på en anden art krig end den, vi var i, og som altså var forældede, er uden interesse.

Selv i de perioder i historien, hvor krigen ændrer karakter, og følgelig de regler, der har dannet sig til regulering af den ældre krigsførelse, bliver forældede, er det dog imidlertid ikke sådan, at alt er tilladt.

Der er visse alment gældende menneskelige regler, som ingen — hverken en regering, en hærafdeling, en partisanstyrke eller et enkelt menneske — kan overtræde uden at vække kræfter til modstand, hvis styrke ikke kan beregnes. Et par af disse alment gældende regler er det, at det aldrig kan forsvares at dræbe hensigtsløst, og at det aldrig kan forsvares at anvende tortur.

Mod disse alment gældende menneskelige regler var det, at nazismen — eller i alt fald en kreds af dens ledere — forbrød sig ved K-Z lejrbehandling af mennesker.

Med rette har Danmark „fyldt landet med navneplader over faldne partisaner“ som „Demokrafilog“ skriver. De har fået deres mindsten med akkurat samme ret som de soldater, der faldt på Dybbøl og ved Isted.

Med ligeså stor, ja næsten større ret, er der rejst et mindesmærke for K-Z lejrfangene, for „Muselmanen“. Han var dog den, der bar den sidste krigs frygteligste byrde. Han blev i højere grad end nogen anden offer for en revolution i krigsførelsen og en ændring i folkenes syn på nationalstat overfor ideologi.

De store ændringer i folkenes historie synes ikke at kunne ske uden gennem lidelser. Ofte må en mindre kreds af mennesker lide for de mange. Undertiden er det dog heldigvis således, at de lidelser, som denne mindre kreds af mennesker må bære, kalder kræfter frem, der gennemfører, at livet bliver bedre at leve i fremtiden for de mange. Lad os håbe, at K-Z lejrfangenes lidelser vækker en ny og bedre art menneskelighed tillive.

„Menneske ukendte ven,
Giv os mennesket igen“.

Knud Thestrup.

Fyen's Stifts- bogtrykkeri

Kochsgade 23
Odense

Smith & Co. ^{A/S}

Nørregade 75
Odense

**Dette er ikke
nogen almindelig
knaldroman!**

Den foregår i Tyskland i de allerseneste år og skildrer en amerikansk krigsforbryderdomstologanklagerens vanskeligheder og samvittighedsnag.

Baggrunden for den spændende handling er et rystende billede af de vanskeligheder, amerikanerne kæmper med i det besatte Tyskland. »Historien er fremragende fortalt«.

Red. N. P. Jensen

258 sider 9 kr.

JESPERSEN OG PIO

1945 - 1950

Minde-mærkat

for

FOLKE BERNADOTTE

5 ÅR er en lang tid — mangt og meget glemmes, men een ting står lyslevende for alle os, der havde den lykke at vende levende tilbage fra koncentrationslejrene: de hvide busser, der førte os hjem og den

mand, der gennemførte denne kæmpeopgave, greve FOLKE BERNADOTTE.

Han udførte sin store humanitære gerning beundret af en hel verden — og elsket af de tusinder, han hjalp. Kammeraternes Hjælpefond har markeret den 4. maj ved at udsende et mærkat med Bernadottes portræt. Og det er vort håb, at ikke alene alle tidligere koncentrationslejringer og deres familier, men også ethvert menneske, såvel som firmaer og institutioner, der føler taknemmelighed ved den uforfærdethed, hvormed Bernadotte kom danske borgere i yderste nød til hjælp, vil benytte mærkatet på deres breve.

Ved mærkatets udsendelse ønsker vi først og fremmest at hædre Folke Bernadottes minde, og vi tror at gøre det smukkest ved i hans gernings ånd at lade det forventede overskud ved salget tilfalde 2 kollegieværelser på frihedskollegierne, et i Aalborg og et i Aarhus. Dette vil være i fundatsens ånd, idet børn af faldne modstandsfolk vil have fortrinsret ved tildeling af disse værelser.

Der er hidtil blevet solgt 70.000 stk. af fondens eget smukke mærkat. Afsend venligst nedenstående bestillingsseddel omgående og lad os prøve at nå op på samme salg af BERNADOTTE-MÆRKATET.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Kortet afklippes til Bladets rand

TRYKSAG

Underskrevne bestiller herved

25 stk. mærkater

50 stk. mærkater

100 stk. mærkater

à 10 øre pr. stk. tilsendt pr. efterkrav.

(det ønskede antal bedes understreget)

Kan
nedlægges
ufrankeret
i
postbrev-
kasserne

211

Kammeraternes Hjælpefond,

Ordrup Jagtvej 175

Charlottenlund

Navn:

Stilling:

Adresse:

Reserveret Postvæsenet